

Slik var livet øst for Muren

Utsikt fra leiligheten til «dødsstripen», der de kunne se ungdommer som prøvde å rømme og schäferne som vaktet grensen sammen med grensesoldater.

Den ene bodde så tett på at hun kunne se fluktforsøk og prestens søndagsfrokost på den andre siden.

For den andre betydde Muren knuste drømmer.

Dødssonen var nærmeste nabo

MURENS FALL

Ingeborg Moe
Berlin

Aftenpostens korrespondent

Edith Keisewetter-Giese (79) klarer ikke å feire at Muren ble borte. For Lutz Rachow (82) var gjenforeningen den viktigste begivenheten i hans liv.

Året var 1964 og det var vanskelig å finne et sted å bo i DDR-hovedstaden. Edith Keisewetter-Giese priste seg lykkelig da familien endelig fikk en leilighet, slik at hun og datteren Helke (3) kunne flytte etter mannen som tok doktorgrad i Berlin. Det fikk så være at leiligheten lå i en bygård kloss inntil den nybygde muren, og at grensevakter kontrollerte alle som kom inn og ut av gaten. De som skulle komme på besøk, måtte søke seks uker i forveien.

– Svingerinnen min fra Rostock trodde ikke noe på det. Da hun kom på besøk, var ikke grensevakterne der. Men da hun skulle dra igjen, var de på plass. Da var hun innesperret og fikk ikke engang hentet barna i barnehage hjemme, forteller Keisewetter-Giese.

Nå ler de litt av episoden. De kom seg til postkontoret og fikk ringt til barnehagen slik at noen andre kunne hente ungene.

Fordelen med å bo der, mener

Lutz Rachow har bodd i dette huset helt siden han ble født i 1932. I DDR-tiden var Stasi stadig på døren.

datteren Helke, var at det ikke var noen biler der, og hun kunne leke fritt.

Så rømningsforsøk

50 år etter bor de fortsatt i øst. Keisewetter-Giese inviterer på snitter og lebkuchen i leiligheten rett ved Brandenburger Tor. Både hennes og datterens omgangskrets er fortsatt «Ossi». En av vennene er Irene Kwast, som var ti år da Muren ble bygget.

Nå sitter de tre kvinnene og mimrer over livet i DDR. De legger ikke skjul på at mye var galt under det gamle regimet. Keisewetter-Giese så selv to unggutter prøve å rømme over til den andre siden, for så å bli skutt i foten og bli liggende i «dødsstripen» i en time før DDR-grensevakterne kom. Irene Kwast så hvordan et par og deres datter i bygården prøvde å

komme seg over på den andre siden ved å fire over et tau. Foreldrene ble kastet i fengsel, datteren på barnehjem. Først to år etter ble de gjenforent på den andre siden.

Men det var også ting hun som barn syntes var komisk, som da vestberlinere prøvde å sende politiske budskap med megafon over muren, og grensevakterne i øst svarte med musikk på høyttalerne søndag morgen. Og da faren og de andre mennene i blokken ble jaget ned i kjelleren av Stasi med jevne mellomrom for å flytte på strøsenden som lå der til vinterbruk, for å hindre at det ble bygd tunneler.

– Som barn ser man det ikke som like ille som man ville gjort som voksen, sier Kwast.

Følte seg ikke innesperret

De tre kvinnene sier at de ikke

Irene Kwast, Edith Keisewetter-Giese og Helke Peisker bor fortsatt i øst. De synes det er vanskelig å feire murens fall, for de føler de mistet mye i overgangen, selv om de ikke savner begrensningene fra DDR-regimet. ALLE FOTO: CHRISTIAN T JØRGENSEN/EUP-BERLIN.COM

trodde blindt på DDR-regimets propaganda. De er opptatt av å få frem at selv om de levde i et diktatur, bodde de ikke under en osteklokke.

– Mediene trykker alltid oss fra øst ned. Vi kunne lese mellom linjene. Det kan vi stadig vekke.

– Vi ble behandlet restriktivt, men vi var ikke alle grå mus i uniform, sier Helke Peisker.

– Men dere kunne ikke reise fritt. Følte dere dere innesperret?

– Jeg følte meg ikke innesperret, for jeg kunne bevege meg overalt i DDR og kunne dra på ferie til Tsjekkoslovakia, Ungarn og Sovjet på ferie. På den annen side: Vi kunne ikke dra til kapitalistiske utland og besøke familie der, sier Keisewetter-Giese.

Manglet appelsiner, hadde arbeid

For Helke Peisker var DDR det landet hun ble født i, vokste opp i, møtte sin første kjærlighet og tok utdanning i. Det var livet i øst som var normalen. Appelsiner og toalett-papir var mangelvare. Det var ti års ventetid på bil. Det fantes ikke supermarked, og syltetøy laget de som regel selv. Men de hadde arbeid og barnehager. Det var vanskelig for henne, som barn av landbruksforskere, å få plass på det gymnaset hun ville fordi det var kvoter for arbeider- eller bondebarn. Hun visste også at hun måtte passe på hva hun kunne si.

– Men jeg var ikke redd for at jeg skulle sperres inne. Jeg levde ikke i en grå verden, sier hun.

9. november markeres 25-årsdagen for murens fall. 79 år gamle Edith Keisewetter-Giese synes det

er vanskelig å feire.

– Jeg feirer ikke. Ved murens fall var jeg 55 år og jobben min ble avviklet. Vesten hadde ikke bruk for meg. Husleien steg til det tidobbelte. Vi ble fordrevet etter krigen og mistet alt. Etter gjenforeningen ble alt på kontoen min halvert. Igjen var jeg tilbake til start.

– Selvfølgelig var murens fall en befrielse. Men alle har sin skjebne, sier datteren Helke.

Ufri journalist

Lutz Rachow (82) har en annen historie. Han bor fortsatt i barnedomshjemmet, som ligger vakert til ved Müggelsee utenfor Berlin sentrum. Han jobbet som journalist, og ønsket var å skrive om politikk da han var ung, men det gikk ikke. I stedet ble han frilansjournalist og skrev om biler, vannsport og turisme.

– Kona mi og jeg, vi var begge 29 år, spurte oss selv: Kan vi få familie her? Men moren min var deprimert, hun mistet to brødre i krigen, far var gått bort, og broren min var også i dårlig forfatning. Jeg var den som var mest stabil. Jeg tenkte at jeg måtte bli her.

Da Muren kom, bestemte han og kona at det bare var å etablere seg og stifte familie. Men han hadde kontakt med journalistkolleger og diplomater i andre land lenge før Muren kom, og opprettholdt dem når han kunne. Det førte til at han ble kalt inn til avhør hos Stasi stadig vekke.

– Vi bodde i en sovjetkoloni, ingen sosialistisk stat. Vi var ikke borgere, men innsatte.

– Ble du noen gang fengslet? – Nei, men jeg ble ofte tatt til for-

hør. Det var et permanent trusselforsvarspotensial. Mine to døtre, som begge var flinke, fikk for eksempel ikke gå på gymnaset.

For Raschow er Murens fall den viktigste begivenheten i hans liv, det var det han hadde drømt om hele tiden. Selv om den østtyske økonomien ble ødelagt, mener han livet ble bedre på alle måter.

– Jeg har aldri skrevet om det jeg synes var viktig. Det gjør jeg nå, sier Rachow.

im@ap.no
twitter:@ingmoe

Bli med inn i et DDR-hjem

 På ap.no kan du bli med Aftenposten-fotograf Signe Dons inn i et typisk østtysk hjem i DDR-museet i Berlin.

Les i morgen

Slik var livet vest for Muren.

15. november 1989 var det ikke noe problem å få visum til å dra til Vest. Snart ble det overflødig.

7 ting du neppe visste om DDR

1 52 prosent av alle husholdninger i DDR hadde farge-TV. Bare 9 prosent hadde telefon. I Vest-Tyskland hadde 94 prosent farge-TV og 98 prosent telefon.

2 Nudisme – såkalt FKK, Freie Körperkultur («fri kroppskultur») – var helt vanlig i DDR, både på strender og i badstuer. En vits lød: Hva kaller du en forsamling av to eller flere DDR-borgere? Et illegalt møte. Eller en nudiststrand.

3 Hadde man papirene i orden, gikk det an å reise på ferie til andre kommunistiske land. Tsjekkoslovakia var det vanligste utenlandske feriemålet, men mange reiste også til Ungarn, Bulgaria og Sovjetunionen.

4 DDR-regimet kjempet lenge mot jeansmoten, et farlig uttrykk for opprørske ungdom. Først i 1968 ble de første dongeribuksene importert fra Ungarn. Fra 1974 ble jeans også produsert i DDR.

5 Kommunistpartiet så det også som sin oppgave å underholde folket, ikke minst for å hindre flukt vestover. I etterkant av arbeideropprøret i 1953 lanserte de Das Magazin, et månedsmagasin som inneholdt kulturstoff, reisartikler, matoppskrifter og mote. I hvert nummer var det også erotiske noveller og et nakenbilde. Opplaget nådde høydepunktet i 1981, med 565.000, og prisen forandret seg aldri: 1 mark.

6 DDR hadde den høyeste tettheten av hagetomter i verden. 855.000 hadde egen kolonihage, og 2,6 millioner hadde parsellhager.

7 Opp mot 6000 mennesker tok livet av seg i DDR i året, noe som plasserte dem i verdensstoppen. I 1977 gransket politbyrået temaet, men tallene ble etterpå hemmeligholdt.

Kilde: Süddeutsche Zeitung/Josie McLellan: Love in the Time of Communism, Cambridge University Press

Trenger du hudlege?

Hos oss møter du erfarne hudleger som er spesialister på hud og hudsykdommer.

Vi har kort ventetid.

Bestill time og få mer informasjon på www.volvat.no eller tlf 23 68 25 00 (Sentrum) tlf 22 95 76 21 (Majorstuen)

Spesialist i hudsykdommer, Xiaotong Li
Spesialist i hudsykdommer, Dr. med. Dörte Koss-Harnes

Volvat Medisinske Senter
Avd. Majorstuen, Borgenvien 2A, 0370 Oslo
Avd. Sentrum, Stortingsgata 30, 0161 Oslo

 Volvat
INNGÅR I CAPIO EUROPA

weifa®

Tett og surklete i brystet?

Løsningen får du **uten resept!**

DU ØNSKER VEL

30%

FLERE PÅ VISNING?

Annonse i Aftenposten gir 30 % flere på visning*

* Effektundersøkelsen 2013
961 boligselgere i Oslo og Akershus

Aftenposten